

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на

Еуннаре Чо

на тема

**„Граматични средства за изразяване на побудителност
в съвременния български и руски език“**

за присъждане на образователната и научна степен **„доктор“**

в професионално направление 2.1. Филология

Научни ръководители: проф. д-р Йовка Тишева, проф. д-р Татяна
Алексијева

Рецензент: проф. д-р Стефка Иванова Георгиева

1. Данни за докторанта

Еуннаре Чо е завършила специалност „Българско езикознание“ степен „бакалавър“ (2015 г.) и специалност „Българско езикознание“, степен „магистър“ (2018 г.) в Ханхунг (Южна Корея) в Университета за чужди езици. От 2018 г. до 2022 г. тя е редовен докторант по докторска програма „Български език“ към катедра Български език на СУ „Св. Климент Охридски“, Факултет по Славянски филологии.

Тя е изпълнила всички изисквания за получаване на образователната и научна степен „доктор“.

Еуннаре Чо владее свободно (роден) корейски език; български и английски език – много добре, руски език - добре.

2. Данни за дисертацията и автореферата

- *Общо описание на дисертационния труд и на приложенияте към него материали.*

Представената за защита работа на Еуннаре Чо е посветена на актуална тема за българската лингвистика и за съвременните съпоставителни изследвания на славянските езици. Главен обект на анализ в разработката са *граматичните средства за изразяване на побудителност* в български и руски език, които досега не са били обект на всеобхватно изследване. Дисертантката си поставя за цел да разгледа формалните, семантични и граматичните характеристики на изследваната категория и да докаже нейната уникалност като езиков проблем, който има собствена физиономия и лингвистични измерения. В дисертацията са определени различните средствата за изразяване на побудителност в български и руски език, за реализиране на конкретната комуникативна цел. Поставените в изследването задачи са конкретни и достатъчно обхватни за да се разкрие спецификата на разглежданата категория в два близкородствени славянски езика.

Дисертационното изследване на Еуннаре Чо е построено на репрезентативен материал. Граматичните средства за изразяване на побудителност са ексцерпирани от оригинални български и руски текстове, а също така и от електронните корпуси на двата езика, както и от други електронни източника.

Работата се състои от Увод, четири основни глави, Заключение, Списък на използваната литература.

В I глава „*Подбудителност*“ дисертантката представя операционалния терминологичен апарат, който използва в работата за изследване на категорията подбудителност, анализира причините за употребата на различни средства, чрез идеята за директен и индиректен речеви акт, дефинира използването на граматичните, лексикалните и семантични средства за означаване на подбуда, дефинира подбудителността като функционално-семантично поле. Дисертантката предлага подбудително изказване като надреден термин, който обхваща разнообразието от средства за предаването на подбуда и внася логични изменения в приетата класификация на В.С. Харковски и А.П. Володин. Много добре са представени условията за уместност, които трябва да се спазват, за да има акт на подбудителност в речта на говорещия.

В глава II „*Изразяване на подбудителност в българския език*“ дисертантката представя различните средства за изразяване на подбудителност в български език, които директно и индиректно изразяват подбудителността. Еуннаре Чо изразява мнение, че при изразяване на директна подбудителност средствата за изразяване могат да бъдат интерпретирани като подбудително изказване без влияние на контекста или интонацията, от наличието на специфичен маркер или лексика, които имат подбудителна функция. При изразяване на индиректна подбудителност граматичните средства внасят добавена или вторична подбудителна функция. Обърнато е внимание на факта, че при индиректните средства се наблюдава висока зависимост от контекста. Сполучливо са разгледани представителните подбудителни средства в български език, а тяхната функция е илюстрирана с примери на употреба от оригинални художествени текстове.

В глава III *„Изразяване на подбудителност в руския език“* са разгледани специфичните граматични средства за изразяване на директна и индиректна подбудителност в руски език. Критериите за дефинирането на отделните видове подбудителност следват рекурсите на анализ в български език. Върху конкретни примери от оригинални руски художествени произведения са разгледани морфологичните, лексикалните и синтактични средства за изразяване на подбудителност. Обърнато е внимание на факта, че и в двата езика се наблюдава дефективност в сферата на категорията лице, но няма ограничения за използване на вида на глагола. Направен е изводът, че специфичното за руски език при изразяване на подбудителност е това, че отрицателната подбудителна глаголната форма в несвършен вид се използва по-активно при изразяване на „съвет-предупреждение“ за действие и др. подбудителни форми.

В IV глава *„Съпоставително изследване при изразяване на подбудителност в съвременния български и руски език“* са разгледани в съпоставителен план осемте варианта на илокутивната сила, които според дисертантката, са представени като частни значения на подбудителността – заповед (категорична и некатегорична), молба, предложение, съвет--предупреждение, разрешение, инструкция, пожелание, предупреждение--заплаха. Анализирани са конкретни примери на преводи от ракурс на двата езика, които показват средствата, които реално са използвани при превода в оригиналните български и руски литературни произведения. При сравненията на преводите са установявани различни преводни двойки (преводни еквиваленти или трансформации) при превод в двете посоки.

В *Заключението* са посочени изводите от изследването и приносните моменти на изследването. Обърнато е специално внимание на същинската

комуникативна цел – подбуждане към конкретно действие, което е довело до разширяване на списъка на средствата за изразяване на подбудителност. Дисертантката подчертава, че за пълното съпоставително изследване на феномена подбудителност са важни определени семантични условия, като каузация, желателност, непосредствено обръщение и футурално-презентна перспектива, което ще допренесе за установяване на по-пълна езикова картина, за установяване на общото и различното при езиковата комуникация на два близкородствени народа. Справедливо е твърдението на Еуннаре Чо, че семантичните признаци на подбудителността трябва напълно да съответстват на истинското комуникативно намерение на говорещия. Еуннаре Чо избира надредения термин подбудително изказване, който дава по-широко поле при анализа на средствата и значенията, които оформят подбудителните изказвания. Дисертантката обръща внимание и на факта, че волеизявата на говорещия с цел подбуждане се осъществява в реална комуникативна ситуация.

- *Актуалност на проблема.* Представената за защита работа на Еуннаре Чо е посветена на актуален, специфичен и неразработен проблем в съвременните близкородствени славянски езици. Представена е оригинална разработка на функционално-семантичното поле „волеизява“, която хармонично се вписва в контекста на съвременните лингвистични изследвания.

3. Познаване състоянието на проблема и научната литература.

В дисертацията е показана добра информираност за състоянието на проблема в българската и чуждата литература, в това число и в корейската научна литература. Дисертантката анализира научни трудове на корейски

изследователи, свързани с индиректните речеви актове и семантичните подвидове на подбудителността. Граматичните средства за изразяване на подбудителност в съвременните български и руски език не са били предмет на всеобхватно изследване в лингвистичен аспект.

Библиографията включва около 140 заглавия, с които авторката показва добро познаване на литературата по анализирания проблем.

4. Подход и решение на проблема.

Категорията подбудителност в български и руски е разгледана в дисертацията достатъчно всеобхватно за да бъде разкрита нейната специфика, средствата за изразяване в конкретните езици, маркирането на определена илокутивна сила и представянето на различните възможности за превод. В изследването Еуннаре Чо използва различни езикови методи (лингвистично наблюдение, контекстно-ситуационен и компонентен анализ, съпоставителен анализ). Сполучливо е използван комплексният изследователски подход при решението на проблема, който позволява да се открие симетрия или асиметрия в емпиричните данни, да се разкрият различни преводни съответствия.

5. Основни приноси на дисертационния труд

Работата на Еуннаре Чо има определен принос в теоретичните изследвания на граматичните средства за изразяване на подбудителност в български и руски език. Анализирани са богати илюстративни материали от книжни и електронни източници. За първи път категорията подбудителност се разглежда така всеобхватно. Практическият принос на работата е несъмнен. Трудът на Еуннаре Чо може да бъде използван за цялостно

съпоставително описание на волеизявлението в български и руски език, при превода на текстове от двата езика, при съставянето на учебници, учебни помагала, спецкурсове, също така и при преподаването на български и руски език в родна и чуждоезикова среда.

Положителните страни на работата са видими – това е актуалността на изследвания проблем, теоретичните анализи и сполучливата съпоставка на категорията подбудителност, богатият илюстративен преводен материал. Представени са научните трудове на корейски изследователи по индиректни речеви актове и семантични подвидове на подбудителността.

- *Критични бележки и препоръки по дисертацията.*

В дисертацията има много излишни повторения (особено във II, III и IV глава). Същите забележки се отнасят и за автореферата.

6. Публикации по темата на дисертацията.

Еуннаре Чо е представила 2 публикации, свързани с темата на дисертацията, публикувани в авторитетни научни български издания. Съпоставка е направена с български и корейски език. Препоръчвам на дисертантката да популяризира изследванията си и с български и руски език, да публикува разработките си както в страната, така и в чужбина.

7. Автореферат.

Авторефератът на Еуннаре Чо е построен логично, той следва структурата на дисертацията, дава добра представа за актуалността на изследвания проблем, за целите и конкретните задачи на дисертацията, за методиката на изследването, за съдържанието на работата, за направените изводи. В автореферата са изложени основните теоретични постановки на

автора, анализите са представени в разширен вид. Авторефератът напълно отразява разработката в дисертацията, но, (според мен) е доста разширен (78 стр.).

8. Заключение

Оценявам положително свършената работа от дисертантката и считам, че представеният за рецензиране дисертационен труд *„Грамматични средства за изразяване на подбудителност в съвременния български и руски език“* представлява несъмнен научен интерес и му давам положителна оценка.

Предлагам на Еуннаре **Чо да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“** по научната специалност 2.1. Филология.

14.02.2023 год.

Рецензент:

София

/ проф. С. Георгиева/